

JURYRAPPORT FRUINPRIJS 2011-2012

Leiden dinsdag 4 september 2012

L.E. Tacoma

Dames en heren!

In weerwil van wat visitaties doen geloven wordt de kwaliteit van een opleiding in hoge mate bepaald door de studenten. Door jullie dus. Als de kwaliteit van de eindscripties een indicatie geeft van de kwaliteit van de opleiding als geheel dan hebben jullie (en wij) geen enkele reden tot zorg. Dat betekent uiteraard niet dat je niets hoeft te doen, en ik realiseer me dat de MA-scriptie ongetwijfeld nog ver weg aan de horizon is. Eerst moet nog de BA worden afgerond, en daarvoor nog de propedeuse. Maar met de scripties die vandaag worden geëerd als lichtend voorbeeld zal dat niet meer moeilijk zijn en zal de propedeuse niet meer dan een klein hobbeltje in de weg zijn.

Ieder jaar worden in de verschillende Leidse MA-programma's van de opleiding Geschiedenis zo'n 80 tot 100 scripties geschreven. (Dit jaar overigens vermoedelijk iets meer, want met de dreiging van de invoering van een langstudeerdersboete kreeg een deel van onze studenten plotseling inspiratie). Een aantal van de scripties is van uitzonderlijke kwaliteit en wordt door hun begeleiders voorgedragen voor de Fruin-prijs, de prijs voor de beste historische scriptie. De jury rouleert: dit jaar hebben Eric Storm van Algemene Geschiedenis en Anita van Dissel van Zeegeschiedenis samen met mij de scripties beoordeeld.

Dit jaar zijn 11 scripties voorgedragen. Dankzij een voordracht van maar liefst vier scripties door collega Naerebout van Oude Geschiedenis zijn ze niet helemaal evenwichtig over de verschillende vakgebieden verspreid, maar bij elkaar tonen de scripties zeker de grote reikwijdte van de MA-programma's. Een rijk palet, dat door de jury met plezier en bewondering is gelezen en beoordeeld. Ik bespreek de scripties kort, in willekeurige volgorde, om met de winnaar te eindigen.

Mark van de Water behandelt in *Van vervroegd uittreden naar langer doorwerken* de vraag waarom in Nederland ondanks het feit dat al decennia duidelijk was dat de levensverwachting toenam de pensioenleeftijd daar niet aan is aangepast. De kracht van zijn scriptie ligt in de glasheldere en evenwichtige uitleg van op zichzelf tamelijk technische problemen.

Inge Schipper heeft met *Een gereformeerde diplomaat in het katholieke Zuiden* een fascinerende bronnenstudie geleverd op basis van een zeer gedetailleerd dagboek uit het midden van de 17de eeuw. Zij laat overtuigend zien dat net als in de Republiek ook in het katholieke Zuiden in de alledaagse praktijk de omgangsvormen tussen katholieken en protestanten lossers waren dan vaak is aangenomen.

In *Subprime plantation mortgages in Suriname...* bespreekt **Bram Hoonhout** de vraag waarom op grote schaal leningen aan plantagehouders werden verstrekt terwijl ze niet in staat waren deze terug te betalen. Zijn werkstuk heeft een duidelijke innovatieve

component door de vergelijking van de economische ontwikkeling van Essequibo en Demerara met die van Suriname, zodat het felle debat dat hierover gevoerd is, vanuit een zeer interessante vergelijkende invalshoek opnieuw bekeken wordt.

In *De maatregel van keizer Claudius tegen de Joden in Rome* biedt **Adriaan van Heteren** een mooie studie waarin hij een aantal bronnen over de uitzetting van Joden uit de stad Rome onder keizer Claudius aan een bronnenkritische analyse onderwerpt. De jury was onder de indruk van de grondigheid en de grote hoeveelheid werk die hij heeft verzet.

Simke Kamphorst behandelt de fundamentele vraag hoe in de klassiek Griekse wereld de polytheïstische religie gesitueerd moet worden in de *polis*-gemeenschap. De titel van haar scriptie is programmatisch: in *The dynamics of religion and politics in ancient Greece* toont zij aan de hand van de bestudering van een specifiek heiligdom niet alleen dat er tussen theorie en praktijk nogal wat verschil kan zitten, maar ook dat een minder statische benadering van antieke religie op zijn plaats is.

Met in *Dat lekker vreemde land. Emigratie naar Namibië* biedt **Sieger Verhart** een even uitgebreide als prettig leesbare studie naar de Nederlandse emigratie naar Zuid-West Afrika in de 20ste eeuw. Het is een schoolvoorbeeld van een werk dat een lacune vult: er was niet alleen nauwelijks secundaire literatuur, maar ook afgezien van een rudimentaire bevolkingsregistratie nauwelijks geschreven bronmateriaal. Verhart heeft een groot aantal interviews in Namibië zelf afgenomen en kundig in zijn onderzoek verwerkt.

Marijn Visscher bespreekt in *Landscapes of Languages* het voortbestaan (of zelfs opkomen) van andere talen dan het Latijn en Grieks in het Romeinse Rijk. Op basis van een indrukwekkende dataverzameling laat zij niet alleen zien dat een kwantitatieve benadering vruchtbaar is, maar formuleert ook het mooie argument dat het bestaan van de *provincial languages* eerder op acculturatie dan afwijzing van Rome duidt.

In *Forten, factorijen en fraude* laat **Gerhard de Kok** aan de hand van een goed gekozen *case-study* over een mislukte hervormingspoging in El Mina het principaal – agent probleem zien: hoe kan worden bewerkstelligd dat mensen die in dienst zijn genomen het belang van de werkgever vooropstellen in plaats van dat van zichzelf. Zijn *case* is zeer gedetailleerd uitgewerkt en in een boeiend betoog gegoten.

Luca Foti analyseert in *An illustrious past: Medieval Todi* de verschillen tussen twee historische werken over de Italiaanse stad Todi en weet de veranderingen in hun constructie van het verleden aan wijzigingen in de politieke constellatie te relateren. De kracht van zijn analyse is dat hij duidelijk laat zien hoe vrij het verleden naar eigen inzicht kon worden aangewend.

Jan-Jacob Blussé geeft in *Missionaries of Modernity* een uitzonderlijk goed geschreven vergelijking van een *civilization discours* in de koloniale samenlevingen van de Filippijnen en Nederlands-Indië. Hij laat goed zien hoe ingenieurs de koloniale

samenleving dachten te kunnen vormen, en poogden te midden van andere groepen hun eigen claims gehonoreerd te krijgen.

Dat zijn tien scripties, die alle tien van zeer hoog niveau zijn. Maar er kan maar een winnaar zijn. (Als u én goed bent ingewijd én goed heeft opgelet heeft u kunnen opmerken dat er van de vier door Naerebout voorgedragen scripties drie voorbij zijn gekomen).

Naar het unanieme oordeel van de jury heeft de auteur van *Imperial Waters. Roman river god art in context* een buitengewoon origineel onderwerp gekozen. De zeer creatieve en brede cultuurhistorische aanpak maken deze scriptie tot een voortreffelijk werkstuk. Het onderwerp, riviergoden, is zelfs naar oud-historische maatstaven enigszins abstruus, en het duiden van betekenis is een op zichzelf vage en daarmee potentieel gevaarlijke activiteit, zeker waar die betekenis meerduidig is. Maar in plaats van vrij te associëren gaat de auteur zeer gedisciplineerd te werk. In zorgvuldig thematisch opgebouwde hoofdstukken geeft de schrijver een fascinerend beeld van de betekenis van rivieren en hun verbeelding in kunstwerken tijdens de Romeinse keizertijd. Hij laat zien dat het afbeelden van riviergoden meer dan alleen decoratieve doelen dient, en hij toont stapsgewijs dat hun betekenis op zeer verschillende niveaus te duiden valt. De behandeling van alle thema's is genuanceerd. Het werkstuk is uitermate origineel, zeer leesbaar geschreven en levert uiteindelijk een zeer boeiend inkijkje in de Romeinse wereld op. De Fruin-prijs waardig. Mag ik **Stefan Penders** verzoeken naar voren te komen?